

Het belang van 'Remnants of Deterrence'

Na de Tweede Wereldoorlog ontstond er een periode van onderling wantrouwen tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. Beide landen hadden verschillende ideologieën die recht tegenover elkaar stonden. De periode van dit wantrouwen wordt de Koude Oorlog genoemd, een periode van gewapende vrede tussen de communistische en de kapitalistische wereld in de tweede helft van de 20^e eeuw. Door dit onderlinge wantrouwen raakten de twee grootmachten verstrikt in een nucleaire wapenwedloop, waarin ze elkaar probeerden te overtreffen op het gebied van wapentechnologie en het aantal wapens. In het diepste geheim hadden beide partijen honderden kernwapens geplaatst in silo's, diep onder de grond. In de jaren 1990 werd de Koude Oorlog beëindigd door middel van het INF-verdrag. 'Remnants of Deterrence' is een vereniging die ieder jaar door de Sovjet-Unie en het vroegere Oostblok reist om al deze silo's te fotograferen en in kaart te brengen, voordat ze verdwenen zijn. Maar waarom is het belangrijk dat 'Remnants of Deterrence' dit doet? Welk belang heeft het voor ons begrip van de Koude Oorlog?

De Blokkade van Berlijn maakte de grens tussen het kapitalistische westen en het communistische oosten definitief. De NAVO, die in 1949 werd opgericht, moest de communistische agressie keren. Toen in datzelfde jaar de Sovjets hun eerste atoombom tot ontploffing brachten, was de eenzijdige afschrikking veranderd in een wederzijdse afschrikking. De Verenigde Staten en de Sovjet-Unie waren nu allebei in bezit van nucleaire wapens en een nucleaire wapenwedloop kwam op gang. Toch vielen de twee landen elkaar niet aan, omdat dit automatisch zou leiden tot de eigen vernietiging. Op deze manier hielden de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie elkaar in balans. 'Remnants of Deterrence' heeft de systemen die destijds gebruikt zijn in kaart gebracht en zo een duidelijk beeld gemaakt van de manier waarop de raketbasen gestationeerd stonden. Hieraan is te zien waarom geen van de partijen de 'first strike' durfde uit te delen. Er was namelijk sprake van bovengrondse bases en ondergrondse bases. De bovengrondse bases zouden worden gebruikt om de 'first strike' uit te delen en op die manier de tegenstander te bedreigen. Veel bovengrondse bases van de tegenstander zouden dan worden weggevaagd. De ondergrondse bases waren echter zo gemaakt dat ze zo'n 'first strike' konden weerstaan. Op die manier kon je dus altijd een aanval terugverwachten. Dit was dan ook de reden dat noch de Verenigde Staten, noch de Sovjet-Unie als eerste durfde aan te vallen en dat de nucleaire wapenwedloop niet uitliep op een nucleaire oorlog.

In 1961 liet de Russische president Chroesjtsjov een muur bouwen tussen Oost- en West-Berlijn, later ook wel bekend als 'de Berlijnse Muur'. Het westen deed hier niks tegen. Toen in 1962 Chroesjtsjov ook nog raketten met atoomkoppen op Cuba plaatste, was de maat vol voor de Amerikaanse president Kennedy. De spanning tussen het oosten en het westen steeg. Door middel van verschillende verdragen, waarin werd afgesproken om het aantal atoomwapens te verminderen, kwam er een periode van ontspanning, ook wel de 'détente' genoemd. Deze ontspanning was echter van korte duur, want een jaar na het 'Akkoord van Helsinki' in 1975, waarin de naoorlogse grenzen als vaststaand werden geaccepteerd en wat betekende dat de Sovjet-Unie eindelijk werd geaccepteerd als een grootmacht, besloot de Sovjet-Unie om nieuwe kernraketten voor de middellange afstand te gebruiken. Ook deze systemen zijn in kaart gebracht door 'Remnants of Deterrence' en hieruit wordt duidelijk waarom deze systemen een nieuwe dreiging vormde voor het westen. Deze SS-20's waren niet op de Verenigde Staten, maar wel op Europa gericht. Verder was het bijzondere aan dit systeem dat het een mobiel systeem was en dat het dus gelanceerd kon worden op elke willekeurige locatie. Het westen begon hierdoor ook met moderniseren van haar systemen. Het besloot om kruisraketten aan te schaffen, die overigens veel nauwkeuriger waren dan de SS-20's. Een nieuwe onderlinge spanning was voelbaar en er werd gesproken van een 'new Cold War'. Ondertussen waren er wel onderhandelingen aan de gang over het verminderen van massavernietigingswapens. Dit leidde uiteindelijk tot het INF-verdrag, waarin werd afgesproken om alle raketten met een nucleaire lading voor de middellange afstand te vernietigen. In 1990 was de uitvoering hiervan voltooid en kwam er een einde aan de Koude Oorlog.

Behalve dat 'Remnants of Deterrence' ons beeld van de gebeurtenissen in de Koude Oorlog verduidelijkt, kunnen we ons afvragen waarom het belangrijk is dat deze vereniging de locaties daadwerkelijk bezoekt en waarom de beelden moeten worden vastgelegd door middel van fotografie. De verklaring hiervoor is eenvoudig. Sinds het moment dat deze locaties verlaten zijn, worden ze leeggehaald door mensen van de lokale bevolking. Zij leven vaak in arme omstandigheden en het overgebleven ijzer op deze locaties is vaak waardevol, dus wordt dit meegenomen door deze mensen en wordt het verkocht. Op deze manier blijft er niet veel van de bases over en gaat er dus een hoop

kennis verloren. 'Remnants of Deterrence' zorgt ervoor dat deze kennis wordt vastgelegd en levert dus niet alleen een bijdrage aan ons begrip van de Koude Oorlog, maar ook aan het behoud van dit begrip.

Het werk van 'Remnants of Deterrence' is van groot belang voor ons begrip van de Koude Oorlog. Door de verschillende raketssystemen uit verschillende periodes van de Koude Oorlog in kaart te brengen, wordt meer duidelijk over de loop van gebeurtenissen in die tijd. Zo kun je bijvoorbeeld uit de manier waarop de raketbasen gestationeerd stonden, namelijk boven- en ondergronds, opmaken waarom de Koude Oorlog niet uitliep op een werkelijke atoomoorlog. Verder wordt duidelijk gemaakt dat het vernieuwde systeem van de Sovjet-Unie, na de détente, een mobiel systeem was, wat het westen als een dreiging zag en daarom met haar nauwkeurigere kruisraketten aan kwam zetten. Deze nieuwe, wederzijdse dreiging, was opnieuw een reden voor het in stand houden van de 'gewapende vrede'. Tot slot worden veel van de oorspronkelijke bases leeggehaald door de lokale bevolking, waardoor kennis verloren dreigt te gaan. 'Remnants of Deterrence' is dus van belang voor zowel ons begrip van de Koude Oorlog, als voor het behoud hiervan.

Emma Abbink